

1 Petrus 1, 1
Votum/groet; Ps 33: 1, 8; gebed; WK 283; lezen 1Pe 1, 1-2 / 2, 11-17; preek; LB 802; gemeentegelied; leefregel; Ps 119: 6, 7; collecte; WK 272; zegen
Bergschenhoek 25.6.2023

Dia Wat betekent het om een vreemdeling te zijn? Soms is het best leuk. Bijvoorbeeld als je in het buitenland bent, op vakantie bijvoorbeeld, en je bent bij andere mensen te gast. Ze heten je welkom in hun midden. Je hebt echt het gevoel dat je erbij hoort.

Soms is het niet zo fijn om een vreemdeling te zijn. Mensen hebben hun eigen manieren van doen en jij valt uit de toon. Je voelt je er ongemakkelijk bij, je wilt er graag ook bij horen.

Vreemdelingen kunnen exotisch zijn. Je komt in aanraking met een andere cultuur. Stijve Nederlandse calvinisten staan opeens te swingen met hun Afrikaanse broers en zussen. Vreemdelingen wekken soms medelijden op. Je ziet ze lijden, de vluchtelingen en asielzoekers, en de hulp die jij kunt bieden is vaak een druppel op een gloeiende plaat. Vreemdelingen worden soms ook vijandig bejegend. Jij hoort hier niet. Je bent een last voor ons. Was je maar weg. Die boot met vluchtelingen op de Middellandse Zee – werd die misschien teruggeduwd?¹

Petrus spreekt de lezers van zijn brief aan als 'vreemdelingen'. Christenen zijn vreemdelingen. Vreemde vogels in de wereld van nu. Wat houdt dat in, voor jou en mij vandaag, een vreemdeling zijn?

Vreemdeling zijn in de wereld **dia**

God heeft iets met vreemdelingen. In de tijd van de Bijbel was het heel gewoon om vreemdelingen achter te stellen. Vaak hadden ze geen rechten. Op allerlei manieren konden ze worden uitgebuit. Zoals met Oost-Europese seizoenwerkers wel eens gebeurt, maar dan nog duizend graadjes erger.

God was er fel op. Hij is er expliciet over in het Oude Testament: Jullie zullen vreemdelingen goed behandelen. Want, zegt God dan, jullie zijn zelf vreemdelingen geweest in het land Egypte. Jullie weten wat het is, uitgebuit en vernederd worden als

¹ Ramp met kapseizen boot vol vluchtelingen op 14 juni 2023, met honderden doden als gevolg.

vreemdelingen. Vreemdeling zijn zit jullie in het bloed. En daarom: je zult solidair zijn met vreemdelingen en hen goed behandelen.

Als de Israëlieten een offer kwamen brengen bij het altaar, dan moesten ze zeggen: *'Mijn vader was een zwervende Arameeër'*.² Dat gaat over Abraham, de stamvader van Israël die tegen mensen in het land Kanaän zei: *'Ik ben een vreemdeling in jullie midden'*.³ Jozef leefde als vreemdeling in Egypte. Daniël in Babylon tijdens de ballingschap. Esther bij de koning van Perzië aan het hof. De schrijver van de brief aan de Hebreëen zegt over Abraham, Isaäk en Jacob: *'Ze zeiden van zichzelf dat zij op aarde als vreemdelingen en gasten leefden en lieten zo blijken op doorreis te zijn naar het betere, hemelse vaderland'*.⁴ Vreemdeling zijn – het zit in het dna van kinderen van God.

Nu noemt Petrus de lezers van zijn brief vreemdelingen. Ook jullie, ingevoegd in die traditie van vreemdeling zijn, niet echt thuis in de wereld waarin je leeft. Een soort dubbel paspoort hebben. Leven in twee werelden: deze hier en de nieuwe wereld van God. Op doorreis. Vreemdelingen ver van huis, noemt Petrus diezelfde lezers van zijn brief later in 1 Petrus 2, 11. 'Bijwoners' staat daar. Ook zo'n begrip uit het Oude Testament. Tijdelijke bewoners. Mensen te gast. Wonend in de 'verspreiding', zegt Petrus ook. Een echt Joods woord staat daar: diaspora. Daarmee werd het leven in ballingschap aangeduid. Wij wonen verspreid, in den vreemde, maar vinden ons huis bij God, in Jeruzalem. Daarheen trekt ons hart.

Nu dus allemaal toegepast op christenen. Jullie, zegt Petrus, tot geloof gekomen in Jezus, gaan horen bij God – en daarmee vreemdeling geworden in de wereld waarin je leeft. Een vreemde vogel ben jij. Een 'resident alien'. Een christen is per definitie vreemdeling.

Is dat iets dat jij over jezelf zou zeggen? Ik ben een vreemdeling op deze aarde. Het is niet het eerste waar ik aan denk als ik kijk naar mezelf. Ben ik een vreemdeling? Wil ik een vreemdeling zijn? Ik voel me thuis in deze wereld. Ik wil er graag bij horen. Hoe is dat voor jou?

Maar kun je ook téveel gesetteld zijn in de wereld van vandaag? Dat is de vraag die vreemdeling zijn met zich mee brengt. Als jij en ik dat niet meer zo voelen, kan dat betekenen dat jij en ik te weinig beseffen dat we te gast zijn, op doorreis, hier niet thuis? Hoe vast zit jij, ik eigenlijk aan dit leven hier? En hoe zichtbaar ben jij als vreemdeling?

² Deut. 26: 5.

³ Gen. 23: 4.

⁴ Heb. 11: 13-16.

Met huid en haar ermee verbonden **dia**

Voor de lezers van Petrus' brief was het ronduit bedreigend om vreemdeling te zijn. Ze hadden gebroken met hun oude leven. En dus werden ze buitengesloten, met de nek aangekeken. Petrus' brief gaat daar eigenlijk helemaal over: Wat betekent het om vreemdeling te zijn in een wereld die met argusogen naar je kijkt?

Leven als een vreemdeling kan op verschillende manieren. Je kunt ervoor kiezen om je terug te trekken uit de wereld. De wereld is slecht, gevaarlijk. Daar moet je bij uit de buurt blijven. Iemand noemde dat 'schotelantenne-vreemdelingschap'. Niet discriminerend bedoeld. Maar hij bedoelde ermee dat je zegt: ik leef wel hier, maar mijn thuis is het land waar ik vandaan kom, met de cultuur om mij heen wil ik mij niet inlaten.

Je kunt ook het 'ansichtkaart-vreemdelingschap' hebben. Je ziet alleen maar mooie dingen in de wereld waarin je leeft. Je praat er enthousiast over, zoals je dat op een Ansichtkaart zou kunnen doen. Je zegt 'wow, dat wil ik ook', past je aan, verschillen verdwijnen. De eerste manier kun je vijandig noemen, deze tweede naïef.⁵

Als christenen kun je beide doen. Je terugtrekken uit de wereld, kiezen voor het isolement. Of op gaan in de cultuur, je aanpassen, verschillen laten verdwijnen. Soms zie je onder christenen ook nog een derde manier. Je gaat juist erg je best doen om de wereld te veranderen, te verbeteren, vorm te geven naar het christelijke ideaal. De christen als wereldverbeteraar.

Ik leg daar Petrus naast. Waar kiest hij voor? Afstand nemen? Nee. Er helemaal in op gaan? Ook niet. Wereldverbeteraar zijn? Nee, ook niet. *'Leid te midden van de heidenen een goed leven'*, zegt Petrus in 2, 12. Dat betekent het om vreemdeling te zijn. Trek je niet terug uit de wereld. Ga er niet in op. Maar *geef* jezelf erin. Wees een zegen voor de omgeving. Leid een leven, dat de mensen om je heen verbaast en verwondert. Zelfs: waardoor ze God eer gaan bewijzen. *'Houd iedereen in ere, heb uw broeders en zusters lief, heb ontzag voor God en eerbiedig de keizer'*.

Mij gaat het vooral om de positieve insteek. Je hoeft geen wereldmijder te zijn. Nee, dit is de wereld waarin je leeft, waarin God je een plek geeft, je bent er met huid en haar mee verbonden. Vreemdeling zijn biedt ook kansen. Kansen om te laten zien wat God

⁵ 'Schotelantenne-vreemdelingschap' en 'ansichtkaart-vreemdelingschap'- ontleend aan Stefan Paas en Gertjan Roest, *Vreemde vogels*, p. 20-21.

beschouwt als een goed leven. En dat dat echt geen leven hoeft te zijn dat mensen afstoot.

Klein voorbeeldje dat ik hoorde laatst. Iemand vertelde over zijn bedrijf. Zelf opgericht. Loopt lekker. Zakelijke contacten zien het en zeggen het: Je gaat het verder uitbreiden natuurlijk, nog succesvoller worden. Nee, zei hij: ik doe het niet voor winst, succes en steeds meer, maar om mooi werk met fijne collega's. Genoeg voor mij.

Zoiets bedoelt Petrus. De vraag is niet: Hoe houd ik de grote, boze wereld buiten de deur? Maar: hoe geef ik mezelf als christen in de wereld van nu? Wat betekent een goed leven leiden in een cultuur van overconsumptie en hebzucht? Hoe kan ik hartelijkheid brengen in een harteloze wereld? Hoe rechtvaardig zijn tussen al het onrecht? Gastvrij te midden van allerlei uitsluiting? Kortom, hoe ben je een vreemde vogel in een wereld waar je met huid en haar mee verbonden bent? Daar gaat het om.

En op Jezus gericht **dia**

Niet de wereld mijden dus. Omdat de wereld niet een plek is om te mijden, maar om jezelf in te geven. Maar ook, omdat onder de wereld mijden vaak angst zit. Oei, als we maar niet meegaan met de tijdgeest. Dat is het ergste dat je kan overkomen. Kom, we verstoppen ons in ons bastion. Ik hoor daar veel angst in.

Bij Petrus gaat het juist om een leven zonder angst. *'Handel als vrije mensen'*, zegt hij in 1 Petrus 2, 16. Daar klinkt ontspanning in. Zelfbewustzijn en kracht. Je bent voorbij de angst en krampachtigheid gekomen.

De hamvraag hierbij is: wie of wat is de bron van je identiteit? Wie of wat bepaalt wie je bent dus. Je kunt daarvoor dingen kiezen die komen uit jezelf of uit de wereld om je heen. Jouw eigenwaarde ligt in iets wat je hebt of doet. Geld, schoonheid, carrière, waardering, status. Als die dingen jouw eigenwaarde bepalen, dan ga je heel hard werken om dat te beschermen. Uit angst om die bron te verliezen. Daar word je krampachtig en bang van.

En let op, dingen vanuit jezelf kunnen ook zijn: je eigen vroomheid, je lid zijn van jouw kerk, je eigen godsdienstige gebruiken en gewoonten. Als die jouw identiteit bepalen, dan wil je die net zo goed beschermen. Ga je net zo goed heel hard werken uit angst om

die bron te verliezen. Je denkt dat je vrij bent als christen, maar ondertussen zit je nog net zo vast aan de dingen van het hier en nu als iedereen om je heen.

Wie of wat is de bron van jouw identiteit? Petrus spreekt de lezers van zijn brief aan als *'uitverkorenen die als vreemdeling leven, door God de Vader voorbestemd om, geheiligd door de Geest, gehoorzaam te zijn en met het bloed van Jezus Christus besprenkeld te worden'*. Hele mond vol, maar kort gezegd: Jullie zijn van God. Jullie horen bij Jezus. Je bent door zijn bloed besprenkeld. Dat is de bron van je identiteit. Die bron kan nooit van je worden afgepakt. Want die identiteit ligt buiten jezelf. Je hoeft hem niet zelf te beschermen, dat doet God wel. Je bent oneindig geliefd en waardevol, niet om wat je zelf hebt of gedaan hebt, maar om wie Jezus is. Dat blijft, wat er ook gebeurt.

Dan kun je leven als vrije mensen. Zonder angst. Frank en vrij in de wereld staan. Ja, een beetje een luis in de pels. De dingen net even anders benaderen. Een non-conformist. Maar tegelijk betrokken op de wereld om je heen, de mensen die er wonen. Weet je wat er dan opdoemt? Een leven volgens het patroon van Jezus. Hij was de ultieme vreemdeling. Niemand had nog ooit iemand gezien die zo leefde. Zo dichtbij God, en tegelijk zo betrokken op de wereld. Jezus was bepaald geen wereldmijder. Hij gaf zichzelf erin en *'leidde te midden van de heidenen een goed leven'*, tot eeuwige zegen van zijn omgeving. Tot zijn laatste snik.

Wat betekent het om vreemdeling te zijn, een vreemde vogel. Dit, dat je met huid en haar op deze wereld betrokken bent en daarin het leven van Jezus leidt. Positief en zelfbewust. Ontspannen en krachtig. Je hoeft niks te verbergen, je hebt juist veel om te laten zien.

Vreemde vogels... dia

Goed voorbeeld doet goed volgen... Ik wil afsluiten met een stukje voorlezen uit de brief aan Diognetus, een hele oude brief in de christelijke kerk. Uit de tweede eeuw na Christus. Een christen uit die tijd schrijft aan een Romein: *'Zij (de christenen) wonen in hun eigen land, maar als vreemdelingen. Ze delen in alles mee als burgers, maar hebben alles te lijden als vreemdelingen. Elk vreemd land is hun vaderland en elk land is hun vreemd. Ze vertoeven op aarde, maar ze zijn thuis in de hemel. Ze gehoorzamen de vastgestelde wetten, maar in hun eigen leven overtreffen ze deze. Ze houden van allen, maar ze worden door allen vervolgd'*.

Zo dus. Een vreemde vogel ben jij – ja maar wel eentje die je er graag bij wilt hebben...

Amen